

Ställningstagande om rättelse i beslut om valresultat

Valmyndighetens rättsliga ställningstaganden innehåller en redogörelse för myndighetens uppfattning i rättsliga frågor. De är styrande för Valmyndighetens verksamhet och vägledande för valadministrationen.

1 Sammanfattning

En myndighet kan rätta uppenbara felaktigheter som består av skrivfel, räknefel eller annat liknande förbiseende i ett eget beslut enligt 36 § förvaltningslagen (2017:900). Bestämmelsen finns för att en beslutande myndighet ska ha möjlighet att snabbt och effektivt ändra sådana felaktigheter som är av betydelse för parten utan att beslutet behöver överklagas till högre instans. Om det istället är fråga om att ett beslut är felaktigt på grund av att nya omständigheter tillkommit efter att en myndighet fattat sitt beslut kan myndigheten ändra sitt beslut om förutsättningarna i 37 och 38 §§ förvaltningslagen är uppfyllda.

Valmyndigheten anser att rättelse enligt 36 § förvaltningslagen av uppenbara fel i beslut om valresultat bara kan ske i undantagsfall. Ett fel som beror på otillräcklig utredning, felaktig faktabedömning eller oriktig rättstillämpning i samband med rösträkning kan inte rättas med stöd av 36 § förvaltningslagen.

Ifråga om andra förbiseenden, såsom vid personförväxlingar, måste det med vanlig iakttagelseförmåga stå klart att det föreligger ett fel, och vilket innehåll som myndigheten har avsett ge beslutet, om en rättelse av ett sådant fel ska kunna ske. Det krävs normalt mer än vanlig iakttagelseförmåga för att upptäcka ett sådant fel.

Även om det är fråga om en uppenbar felaktighet kan skäl föreligga som gör det olämpligt att genomföra en rättelse. Så är fallet om en rättelse av ett fel inverkar på utgången av beslutet.

2 Bakgrund

Efter att Valmyndigheten beslutat om mandatfördelningen i riksdagen eller Europaparlamentet och länsstyrelsen om mandatfördelning i region- och kommunfullmäktige har historiskt kunnat konstateras skrivfel, räknefel eller andra förbiseenden i besluten. Felen har hanterats och rättats på olika sätt av myndigheterna.

3 Frågeställning

När kan Valmyndigheten respektive länsstyrelsen rätta en felaktighet i ett beslut om valresultat med stöd av 36 § förvaltningslagen?

4 Gällande rätt m.m.

4.1 Vad är en rättelse?

Enligt 36 § förvaltningslagen får en myndighet rätta ett eget beslut som innehåller en uppenbar felaktighet till följd av myndighetens eller någon annans skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende.

Bestämmelsen om rättelse har som syfte att ge en beslutande myndighet möjlighet att snabbt och effektivt ändra sådana felaktigheter som är av betydelse för parten och att ge möjlighet att begära sådan ändring utan att behöva överklaga beslutet till högre instans.¹

Med uttrycket skrivfel, räknefel eller något annat liknande förbiseende avses främst olika typer av fel som beror på myndighetens misstag. Även förväxlingar och misstag av olika slag som är en följd av någon utomståendes misstag kan rättas till enligt paragrafen. Paragrafen ger inte myndigheter någon befogenhet att rätta felaktigheter i ett besluts innehåll som beror på bristfällig utredning, felaktig faktabedömning, oriktig rättstillämpning eller missriktad användning av skönsmässiga bedömningsgrunder.²

Paragrafen är tillämplig om felaktigheten är uppenbar. Det innebär att felet ska vara sådant att var och en med vanlig iakttagelseförmåga borde ha kunnat upptäcka det. När det gäller andra förbiseenden, t.ex. personförväxlingar, innebär uppenbarhetsrekvisitet att det utan minsta tvivel måste stå klart vilket innehåll som myndigheten har avsett att ge beslutet och att felet uppkommit till följd av ett förbiseende.³

Bestämmelsen om rättelse ger en befogenhet att göra en rättelse men bör rimligen inte utnyttjas i varje uppkommen situation när ett fel kan konstateras. Myndigheten bör vara särskilt försiktig med rättelser som är till nackdel för någon part.⁴

När en rättelse sker ska förvaltningslagens bestämmelser om kommunikation tillämpas. Rättelsen ska om möjligt antecknas på den handling som innehåller originalbeslutet. Anteckningen bör dateras och undertecknas.⁵

4.2 Den slutliga rösträkningen, beslut om fördelning av mandat och ny ledamot eller ersättare efter avgång

När den slutliga rösträkningen har avslutats ska länsstyrelsen, enligt 13 kap. 9 § vallagen (2005:837), underrätta Valmyndigheten om resultatet av rösträkningen.

Av 14 kap. 1 § vallagen följer att Valmyndigheten på grundval av resultatet av den slutliga rösträkningen ska fördela mandat i riksdagen och Europaparlamentet samt fastställa vilka kandidater som har valts till ledamöter och ersättare. I fråga om val till region- och

¹ Lundmark och Säfsten, Förvaltningslagen, en kommentar (Norstedts juridik, JUNO), 36 § Allmänt

² Lundmark och Säfsten, Förvaltningslagen, en kommentar (Norstedts juridik, JUNO), 36 § Vad är ett skrivfel, räknefel eller annat liknande förbiseende?

³ Lundmark och Säfsten, Förvaltningslagen, en kommentar (Norstedts juridik, JUNO), 36 § När är en felaktighet uppenbar?

⁴ Lundmark och Säfsten, Förvaltningslagen, en kommentar (Norstedts juridik, JUNO), 36 § Befogenheten bör utnyttjas när felet är av praktisk betydelse

⁵ Lundmark och Säfsten, Förvaltningslagen - En kommentar (Norstedts juridik, JUNO), 36 § Vilket förfarande ska tillämpas vid rättelse?

kommunfullmäktige ska länsstyrelsen fördela mandaten mellan partierna och för varje valkrets fastställa vilka kandidater som har valts till ledamöter och ersättare.

Av 14 kap. 18-20 §§ och 21-23 §§ vallagen framgår att Valmyndigheten utser ledamöter och ersättare i riksdagen och Europaparlamentet efter avgång och att länsstyrelsen utser ledamöter och ersättare i region- och kommunfullmäktige vid avgång.

5 Bedömning

När länsstyrelsen eller Valmyndigheten själva eller efter påpekande från enskilda upptäcker en uppenbar felaktighet är det den beslutande myndigheten som har att ta ställning till om rättelse ska ske, det vill säga Valmyndigheten om felet återfinns i beslut om fördelning av mandat i riksdagen eller Europaparlamentet, och länsstyrelsen om felet återfinns i beslut om fördelning av mandat i region- eller kommunfullmäktige. Om länsstyrelsen erhåller information om en felaktighet i Valmyndighetens beslut ska länsstyrelsen underrätta Valmyndigheten om detta. På samma sätt ska Valmyndigheten underrätta länsstyrelsen om Valmyndigheten erhåller information om en felaktighet i länsstyrelsens beslut.

Valmyndigheten presenterar namn på de kandidater som tilldelats mandat utifrån hur kandidaten är registrerad i folkbokföringsregistret. Ett fel som består i att en kandidats namn är felstavat är enligt Valmyndighetens bedömning därför inte en sådan uppenbar felaktighet som ska leda till rättelse då sådan rättelse kommer att sakna praktisk betydelse. Är namnet felregistrerat i folkbokföringsregistret får kandidaten istället vända sig till Skatteverket.

För övriga fel gör Valmyndigheten följande bedömning.

Felaktigheter som beror på bristfällig utredning, felaktig faktabedömning, oriktig rättstillämpning eller missriktad användning av skönsmässiga bedömningsgrunder såsom kan vara fallet när felaktiga bedömningar skett i samband med den slutliga rösträkningen är däremot inte sådana fel som kan rättas enligt 36 § förvaltningslagen. Det är alltså inte möjligt att genomföra en rättelse med anledning av att ett fel beroende på felaktig bedömning vid rösträkningen upptäcks efter det att valresultatet fastställts och i sådant fall göra en ny bedömning av valsedlarna. Exempelvis kan ett fel som beror på att en personröst bedöms som en röst på ett parti inte räknas som uppenbart till skillnad från ett fel som beror på att en personröst genom ett kryss för en kandidat på en namnvalsedel missats vid rösträkningen och rösten räknats till partiets namnvalsedlar utan kryss. Ett fel bestående i en felaktig inmatning i datasystemet Valid av ett på paper manuellt noterat resultat bör kunna bedömas som uppenbart. Valmyndigheten anser dock att det, även om det är fråga om en uppenbar felaktighet, kan finnas skäl till att rättelsen är olämplig att genomföra. En sådan situation föreligger exempelvis när en rättelse av ett fel inverkar på utgången av beslutet.

När det gäller förbiseenden, t.ex. personförväxlingar, måste felet gå att upptäcka med vanlig iakttagelseförmåga och det måste stå klart vilket innehåll som myndigheten har avsett i beslutet om en rättelse av ett sådant fel ska kunna ske. Fel som består i att valbarhetshinder noterats på fel person, exempelvis på grund av felaktig information från kommunen till länsstyrelsen om vem som är förordnad som kommunal revisor och därför inte är valbar till kommunfullmäktige, kan inte anses uppenbart. Inte heller kan fel som beror på bristande utredning eller handläggning hos länsstyrelsen vid notering av valbarhetshinder anses

uppenbara. Det krävs normalt mer än vanlig iakttagelseförmåga för att upptäcka ett sådant fel.

Innan en rättelse vidtas ska myndigheten, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om det material som är av betydelse för beslutet. Parten ska beredas tillfälle att yttra sig över materialet. Rättelsen ska om möjligt antecknas på den handling som innehåller originalbeslutet. Av beslutet ska felet även fortsatt framgå. Detta kan ske genom en överstrykning. Anteckningen bör dateras och undertecknas. När rättelsen sker i ett beslut som enbart finns i digital form bör rättelsen ske på ett sätt som överensstämmer med hur sådan rättelse sker på pappershandling.

Om det i undantagsfall sker en rättelse i länsstyrelsens beslut och denna innebär att korrigerings måste ske i Valid ska samråd ske med Valmyndigheten om den tekniska hanteringen.

Detta ställningstagande har beslutats av Valmyndighetens nämnd.